

עמית סביר

סגן בכיר למנהל השירות
המטאורולוגי הישראלי; מנהל מרכז
החיזוי

ציטוט מומלץ

סביר ע. 2023. כיצד משפיע מתן
שמות למערכות מזג אוויר קיצוניות
על המודעות אליהן וההיערכות
לקראתן. אקולוגיה וסביבה 14(2).

קלאון הוא שמו של גל החום ששרר בישראל, כמו בשאר מזרח אגן הים התיכון, ביולי 2023 | צילום: Freepic

כיצד משפיע מתן שמות למערכות מזג אוויר קיצוניות על המודעות אליהן וההיערכות לקראתן

31 ביולי, 2023

גיליון קיץ 2023 / כרך 14(2)

בקצרה

"חום יולי אוגוסט אז היה כבד מאוד"
— שלמה ארצי

בעת כתיבת שורות אלה, בסוף יולי 2023, שורר בישראל גל חום ממושך. באזורים נרחבים בדרום אירופה ובמקומות נוספים בעולם שוררות טמפרטורות קיצוניות ולעיתים אף חסרות תקדים, הגורמות בחלק מהמדינות גם לשרפות נרחבות ומשמעותיות – כל אלה מכביים באמצעי התקשורת. על פי מידע שפרסם בימים האחרונים ארגון המטאורולוגיה העולמי (WMO), שלושת השבועות הראשונים של יולי היו 21 הימים הרצופים החמים ביותר שנרשמו, וחודש יולי כולו בדרך להיות החם ביותר ברשומות. יותר מכך, ב-6 ביולי הטמפרטורה היומית הממוצעת לכל העולם עברה את השיא שנקבע באוגוסט 2016, מה שהפך אותו ליום החם ביותר ברשומות, ביחד עם 5 ו-7 ביולי שהיו רק מעט מתחתיו. נוסף על כך, מאז חודש מאי טמפרטורת פני הים הממוצעת העולמית עלתה הרבה מעל הערכים שנצפו בעבר בתקופה זו, עובדה התורמת אף היא לקיצוניותו של החודש האחרון.

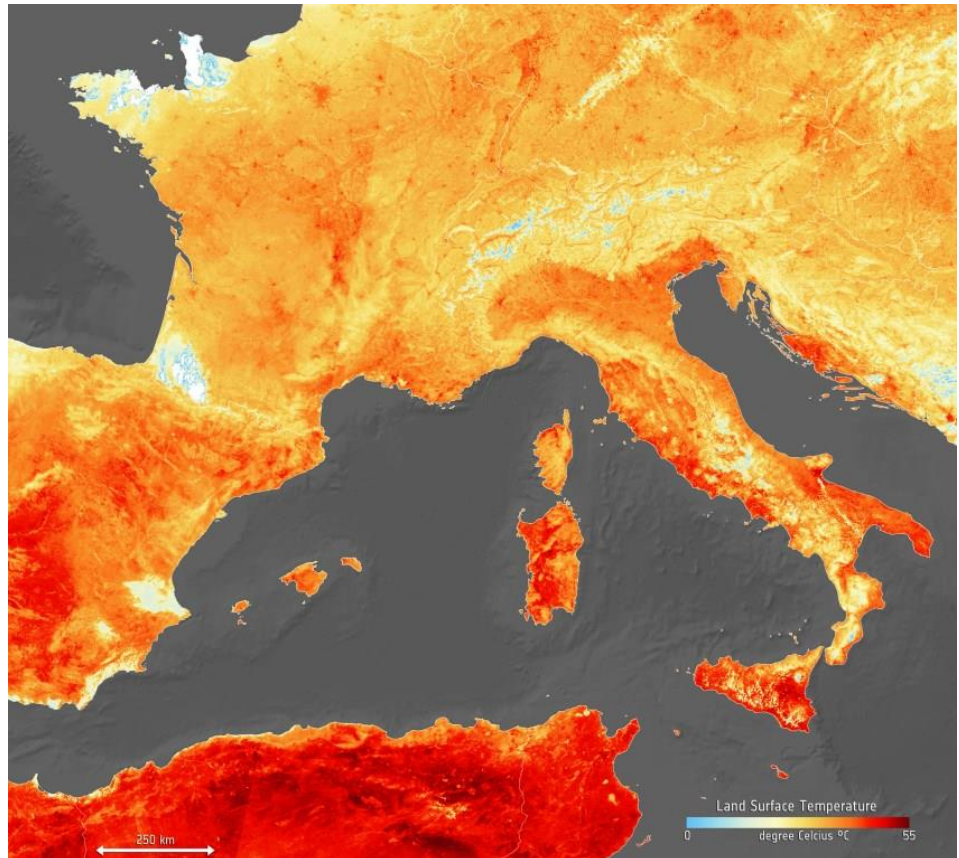
גם בשאר עונות השנה אירועי מזג אוויר קיצוניים משבשים לעיתים את חייהם של מאות מיליוני אנשים ברחבי העולם. אחת הדרכים המקובלות כיום לעורר תשומת לב לחומרתו של אירוע מזג אוויר קיצוני היא לתת לו שם, כפי שמקובל לעשות כבר שנים רבות בקשר להוריקנים בצפון אמריקה ולטייפונים במזרח אסיה.

ילד מתרענן בגן ציבורי | צילום: כריס גולד, פליקר, [CC BY-NC 2.0](#)

שיטת השיום אומצה באירופה לפני שנים רבות, כשגופים שונים החלו לתת שמות באופן עצמאי. הראשונה הייתה האוניברסיטה החופשית של ברלין, שנתנה שמות לכל מערכת של לחץ אוויר גבוה או נמוך. מתחילת שנות ה-90 של המאה הקודמת החלו גם אמצעי התקשורת להשתמש בשמות הללו. מכיוון שהשירותים המטאורולוגיים של מדינות אירופה לא הכירו רשמית בשמות שנבחרו על-ידי הגופים השונים, הדבר פגע במטרה שלשמה נוצרה השיטה – חידוד המסרים המועברים לציבור לקראת אירועי מזג אוויר משמעותיים ומסוכנים.

כדי לנסות ולעשות סדר בבלגן שנוצר, החליטה בשנת 2013 קבוצת העבודה של חזאי אירופה (WGCEF), שהיא חלק מהארגון האירופי לשיתוף פעולה בין המדינות בתחומים מטאורולוגיים שונים (EUMETNET), לדון בדרכים שהשירותים המטאורולוגיים באירופה יאמצו את שיטת השמות באופן רשמי. כבר עם תחילת העבודה התברר כי לא ניתן להשתמש ברשימת שמות אחת לכל המדינות, גם בגלל הבדלי אקלים בין חלקים שונים של היבשת, אך בעיקר בגלל הבדלים תרבותיים ולשוניים שאינם מאפשרים שימוש באותם שמות. קרה, למשל, שמדינות סירבו להשתמש בשם שנבחר, כי בשפתם יש לו משמעות שונה ואפילו מביכה. לכן, הוחלט לחלק את אירופה לשש קבוצות של מדינות שכנות, בעלות מאפייני אקלים דומים, בתקווה שMIקוד זה יקל על בחירת שמות שהציבור והתקשורת יוכלו להגות בקלות. עם זאת, אם אירוע מזג האוויר מגיע מאחד מהאזורים האחרים, הוא ממשיך להיות מכונה בשם המקורי שניתן לו.

מפה המציגה את טמפרטורות פני השטח במערב אגן הים התיכון בעת גל חום, 2.8.2021 | באדיבות סוכנות החלל האירופית, פליקר, [CC BY-SA 2.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/)

בשנת 2015 החליטו השירותים המטאורולוגיים של בריטניה ואירלנד לנסות את השיטה, ויצאו בקריאה לציבור להציע שמות למערכות מזג אוויר משמעותיות לעונת הגשם הבאה. הפרויקט התקבל בהתלהבות רבה, ורשימת השמות שהורכבה אומצה גם על-ידי התקשורת וגורמי החירום השונים, אם כי בתחילה הגופים הפרטיים שהעניקו עד אז שמות באופן עצמאי עדיין לא שיתפו פעולה עם הפרויקט, והמשיכו לקרוא לאירועים בשמות משלהם, דבר שיצר בלבול בציבור ובחלק מגופי החירום. למרות זאת, הוחלט להרחיב את הפרויקט, ולתת שמות גם למערכות מזג אוויר נוספים.

לפני מספר שנים החליט הארגון האירופי לשיתוף פעולה מטאורולוגי להרחיב את הפרויקט גם למזרח הים התיכון, ולאחר מאמצים רבים גובשה קבוצה שביעית, הכוללת את יוון, קפריסין וישראל, החולקות אקלים דומה. רשימת השמות נקבעה מדי קיץ בדיון משותף בין שלוש המדינות, והעיקרון המנחה הוא שילוב בין שמות יווניים, קפריסאיים וישראליים, לפי סדר ה-ABC, פעם שם נשי ופעם שם גברי. מכיוון שבאקלים האופייני לאזורנו ישנן תופעות מזג אוויר משמעותיות השונות במעט מאלה האופייניות לאירופה, בקבוצה שלנו נכללים גם גלי חום ואירוע אבק משמעותיים. אגב, לנוכח גלי החום הפוקדים גם את אירופה בשנים האחרונות, קבוצות נוספות שוקלות להכניס את התופעות הללו לרשימה.

שרפה בכרמל, 2010. העלאת מודעות למערכת מזג אוויר של חום קיצוני מסייעת להיערכות כוחות הכבאות | צילום: רונית בן צבי, ויקימדיה

איך אנחנו קובעים אם תופעת מזג אוויר צפויה היא חריגה, כך שלטובת הגברת ההיערכות אליה ראוי לכוונת אותה בשם? את חומרת האירועים אנחנו מדרגים על פי שיטת הרמזור – ירוק (אין תופעה חריגה), צהוב, כתום ואדום – ורק תופעה בדרגות החומרה הגבוהות ביותר, כתומה או אדומה, הצפויה להשפיע על אזורים נרחבים, תכונה בשם. כל מדינה קובעת את הקריטריונים לקביעת הצבע בהתאם לאקלים הייחודי שלה ולמידת השפעת התופעות השונות על מרקם החיים. למרות זאת, כבר קרו מקרים שרק אחת המדינות הושפעה ממזג האוויר החמור (לרוב הייתה זו יוון), ואילו שתי השותפות האחרות לא חוו את מזג האוויר באותה עוצמה (או בכלל), ועדיין, נהוג להזכיר את השם גם אצלן, ולו רק לידיעת הציבור.

התחלת הפרויקט בישראל לפני כשנתיים לוותה בספקנות מצד חלקים מהציבור ומהתקשורת שליוותה אותו בראשיתו. כעת, לאחר שלמדנו ביחד את המשמעויות של אירוע עם שם, אנחנו יכולים לסכם בזהירות כי **הפרויקט משיג את מטרותיו – להערכתנו, מתן השמות למערכות מזג אוויר משמעותיות מגביר את המודעות הציבורית לקראת אירועים אלה, ויתרה מכך, הוא מעלה את המודעות וההכנה של גופי החירום, הרשויות המקומיות ומשרדי הממשלה לקראתם.**